

**BAUDRİLLARD'IN SİMÜLASYON KURAMI'NIN KARMAŞIKLIK ELEŞTİRİSİ;**

## **Düzensiz Duyarlı İnsan Davranışlar (Kaotik Farkındalık) Simülasyon Kuramı Işığında**

**“Büyük Ortadoğu Projesi” (x)**

**K. Gediz Akdeniz**

*İstanbul Üniversitesi*

[www.gedizakdeniz.com](http://www.gedizakdeniz.com)

### **I.GİRİŞ**

İnsanoğlu internet, yazılı ve sözlü medya, sinema, moda ve eğlence, cep telefonları gibi iletişim teknolojileri ile gittikçe daha da karmaşılaşan bir dünyada yaşamaktadır. İletişim, ulaşım, organizasyonlar, sivil toplum örgütlenmeleri gibi etkileşimlerle böylesine karmaşılaşan dünyada insan davranışlarındaki duyarlılık ve düzensizlik gittikçe artmaktadır. Bu gelişme kurgulanan tüm modern simülasyon mekanizmalarına rağmen düzeni, yani iktidarları rahatsız edecek boyutlara gelmiştir.

Dünyayı saran bu global karmaşıklığın yanında Ortadoğu, özellikle Mezopotamya bölgesi, insan dinamiklerinin kurguladığı çeşitli boyutlardaki ve formlardaki insani sistemleriyle ve bu elemanların kendi iç dinamikleri (farkındalık) örgütlenmeleriyle, geniş bir karmaşık sosyal sistemler çukurları (kara delik) ağı özelliği göstermektedir. Kendiliğinden organize olmuş bu örgütlenmeler ve bunlar arasındaki etkileşimlerin, iletişimlerin ve ilişkilerin bir saç örgüsü gibi dolanmışlıklarından oluşan bu karmaşık yapı ile Ortadoğu, modernite iktidarlarının soğuk savaşla birlikte geliştirdiği Baudrillard'ın simülasyon kuramıyla [1] anlamlaşan sosyal gerçekler üzerine kurulmuş küresel simülasyon programlarına büyük bir ölçüde duyarsız kalabilmiş dünyadaki ender bölgelerden biridir. Aksine Ortadoğu'da kendiliğinden oluşan düzensiz duyarlı insan davranışları dinamiklerinin kurguladığı simülasyonlar hükmetmektedir. Bu düzensiz simülasyonlar, örneğin Edward W. Said'in oryantalizm (Şarkiyatçılık) paradigması kavramıyla kitabında [2] uzun uzun bizlere açıkladığı Batı Uygarlığının bu bölge halkları (ötekiler) için kurguladıkları düzenli modern simülasyon mekanizmalarını, etkisiz kılmaktadır. Bu düzensiz simülasyonların gerçeklik ilkesi Ortadoğu'nun yok edilemeyen yerel duyarlılığıdır (kaotik farkındalık). Ortadoğu'nun bu kaotik farkındalığı Ortadoğu'nun tarihsel ve kültürel karmaşık alt yapısında kendiliğinden ortaya çıkmış toplumsal değişimlerdir, dönüşümler ve evrimlerdir. Öyle ki Batı uygarlığıyla örtüleştirmek istenen insanlık tarihinin köklerinde bu değişimlerler, dönüşümler ve evrimler hala etkindir. Bu Ortadoğu'nun düzensiz duyarlı insan davranışlarına ön görülmeyen farklı bir farkındalık yüklemiştir. Edward Said kitabının giriş bölümünde bu sorumluluğu kuramıyla (Şarkiyatçılık) vurgular:

“Şark Avrupa'nın sadece komşusu değildir; Avrupa'nın en büyük, en zengin, en eski sömürgelerinin mekanı, uygarlıkları ile dillerinin kaynağı, (Burada araya girersek; Edward Said'in Şark'ı Ortadoğu'dur Avrupa'nın ortak dilini arama projesinin en etkin aydınlarından biri olan Umberto Eco'da bunu inkar etmez.) kültürel rakibi, en derin, en sık yinelenen Öteki imgelerinden biridir. Ayrıca, Şark, onun karşıt imgesi, düşüncesi, kimliği, deneyimi olarak Avrupa'nın (ya da Batı'nın) tanımlanmasına yardımcı olmuştur.”

Ve Edward Said kitabında okuyuculara Goethe'nin şiirini hatırlatır;

“İnsan ırkının kaynağına (Şark) geri döneceğim, orada saflığı, doğruluğu bulacağım.”

## II. “KAOTİK FARKINDALIK” SİMÜLASYON KURAMI

Son beş yıldır başta Davetsiz Misafir Dergisi ([www.davetsizmisafir.org](http://www.davetsizmisafir.org)) olmak üzere, çeşitli dergilerde yayınlamış olduğumuz ve [www.gedizakdeniz.com](http://www.gedizakdeniz.com) sayfamızdan ulaşılacak yazılarımızda “Düzensiz Duyarlı İnsan Davranışları (Kaotik Farkındalık)” simülasyon kuramımız üzerinde genişçe durmuştuk. Geliştirdiğimiz bu kurama göre sosyal sistemlerdeki karmaşıklık çukurlar ağını gerçeklik ilkesi kaotik farkındalık olan düzensiz duyarlı simülasyonların ördüğü kabul edilir ve bu örgünün dili doğada mevcut olan karmaşıklık çukurlarındaki kendiliğinden simülasyon özellikleri analogi ve metafor yapılarak kurulur.

Her şeyden önce Kaotik Farkındalık simülasyon kuramı sosyal sistemler üzerine düşünürken analitikçi ve kartezyenci düşünce iktidarlarının (modernite) prangalarından özgürleşmiş olmanın nedenselliğini ortaya koymaktadır. Bu arayış bir postmodern eleştiri olarak değerlendirilebilir. Ancak kuramın olarak modernite dışında bir çözümleme getirerek sosyal sistemlerin gelişmesinin, değişmesinin ve evrimleşmesinin üzerine modeller geliştirmenin önünü açma amacı da göz ardı edilmemelidir. Ayrıca son yıllarda kuramın birçok insan ve insani sistem uygulamalarını ortaya koymaya çalıştık [3]. Özellikle modern iktidarın yeni küresel simülasyon dayatmalarını deşifre ederek boşa çıkartmada ve ötekiler için geliştirdiği yerel simülasyon mekanizmalarını aşabilecek yeni felsefelerin, yeni kültür ve sanat dönüşümlerinin ve metaforlarının başlangıcına kuramın katkısı olacağına inanıyoruz [4].

Bu denemede Ortadoğu'nun bugünkü karmaşık yapısını gerçekliğini karmaşıklık kavramıyla tanımladığımız kaotik farkındalık üzerine kurduğumuz Duyarlı Düzensiz İnsan Davranışları (Kaotik Farkındalık) simülasyon kuramıyla kritik edeceğiz. Herşeyden önce kurama göre Ortadoğu'daki sosyal yapısının düzensiz simülasyonlarının kendiliğinden değişimlere ve evrimlere açık olduğunu söyler. Bu teke değil çoğula giden ortaya çıkışların, değişimlerin ve evrimlerin (zuhur) ne zaman, ne büyüklükte olacağını ve etkisinin nasıl olacağını bırakalım modernite paradigmasının bilgi teorilerini bir yana, kaos kuramı bile öngöremez.

Ortadoğu'daki insan ve insani sistemlerin oluşturduğu karmaşıklık özelliklerinin farkında olan ve coğrafyanın gerçekliği kaotik farkındalık olan düzensiz simülasyonların hakimiyeti altına girdiğini çok iyi görebilen Harrington, Fukuyama gibi “bilim adamları” düzenli yapılaşmış ve be neden ile değişime kapanmış olan Batı Uygarlığının, kapitalist küresel iktidarlarının Yeni Dünya Düzeni geleceği için endişelidirler. Uğradıkları bu panik atakla ortaya sonculuk fenomenleri atmalarının ve “bir yerlere” bilim adına sundukları medeniyetler savaşı projesinin amacı açıktır. Ortadoğu (özellikle Mezopotamya) Galileo ile başlayan indirgemeci ve doğrusal düşünce hükümlerini için her an bir tehlide dönüşebilir, Ortadoğu'da üzerini

modern bilimler ve aydınlanma simülasyon mekanizmaları ile örttüikleri uygarlıklarının evrensel olduğunu boşa çıkartacak değişimler olabilir, bu değişimler, bir evrime, “Tarihin Sonu” teorilerini boşa çıkartacak bir yeni uygarlığın oluşumuna neden olabilir.

Bu “bilimsel” saptanmayı “bazı araştırma merkezleri” uygun görmüşler ki, davranışları öngörülme ve her an kendiliğinden bir değişimle iktidarlarına tehdit olabilecek bu bölgede uygarlıklarının Yeni Dünya Düzeni için önceden öngörülebilecek bir güvenlik sistemi (Büyük Ortadoğu Projesi) oluşturulmasına karar verilmiş ve uygulamaya geçilmiştir.

### III. BAUDRILLARD’IN SİMÜLASYON KURAMI

Bu “tehlikeli bölge” için, çok yakın zamanda kaybettiğimiz Fransız Felsefecisi Jean Baudrillard’ın simülasyon kuramına dayanarak demesiyle kendileri için “evrensel strateji adı altında inanılmaz bir önlem ve caydırma stratejisi güdülmelidir.” Baudrillard “Olay’a İlişkin ve Sanal” başlıklı 30 Nisan 2004 tarihli İstanbul konuşmasında bu konuda şunları söylemiştir [5];

*“Steven Spielberg’in Minority Report filminde böyle bir öykü sunulmaktadır. Filmde yakın bir gelecekte işlenebilecek suçları önceden tespit edebilen ön sezilere sahip beyinler aracılığıyla suçluyu, suçu işlemeden yakalayıp etkisiz hale getiren komandolar vardır. Irak Savaşı’nın senaryosu da bundan farklı değildir. Henüz gerçekleşmemiş bir eylem, yani Saddam’ın kitle imha silahlarını kullanma iddiası bahane edilerek suç, daha kuluçka aşamasındayken saf dışı edilmeye çalışılmaktadır. Pek tabii burada sorun, suçun gerçekten işlenip işlenmeyeceğini tespit etmektir. Ancak bunu hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz. Önemli olan suçun gerçek anlamda cezalandırılmış olmasıdır.”*

Kaotik Farkındalık simülasyon kuramının Boudrillard’ın ekonomik ve sosyal gerçekler üstüne kurduğu simülasyon kuramı çerçevesinde Irak Savaşı için yukarıdaki değerlendirmesini kapsayarak aştığını söyleyebiliriz. Bu geldiğimiz sonuç hakkında Boudrillard’ın düşüncelerini öğrenmek için İstanbul konuşmasında kendisine aşağıdaki soruyu sormuştuk [5];

*“Sayın Profesör. Sizin simülasyon kuramınızla fizikçilerin yaptığı simülasyon kuramı arasında bir benzerlik var. Ben buna bir de karmaşıklığı eklemek istiyorum. Burada simülasyon kendi kendine oluşuyor ve öngörülmez olaylar oluşuyor. Şimdi Irak Savaşı’na karmaşıklık paradigmasıyla yaklaşırsak ben bu savaşı, iktidarların yani Batı Uygarlığının orada karmaşıklık sonucu ortaya çıkacak ve onlara alternatif olabilecek bir yeni uygarlığı şimdiden önlemesi teşebbüsü olarak görüyorum. Çünkü oradaki oluşum alt yapısı olan, geniş bir kültürü olan, tarih öncesine dayanan ama modernitenin tesiri altına girmemiş bir yapı. Ben Irak müdahalesini, orada (Mezopotamya) oluşabilecek böyle bir alternatif bir düzeni önceden önleme girişimi olarak (kurama göre) yorumluyorum. Bu yoruma ne dersiniz?”*

Baudrillard’ın aşağıdaki değerlendirmesinden [5] sorumuza doyurucu bir yanıt aldığımızı söyleyemeyiz. Bu zaman darlığından sorumuzu tam anlatamamamızdan kaynaklanmış da olabilir. Ancak bu denemenin okuyucular için değerlendirmemizi anlaşılır bir duruma getirmiştir diye düşünüyoruz.

*“Bilimsel anlamda simülasyondan söz ettiniz. Benim yaptığım çözümleme bilimsel paradigmalara dayanmıyor. Yine de sosyal, ekonomik birçok şeye dayanıyor. Ama bilimsel metafor burada çok önemli. En ileri bilimler dahi bu simülasyon kavramına ulaştılar. Bu konuda çalışmalar yapılıyor bildiğim kadarıyla. Bilimin ta sınırlarında bir yerlerde ise insan paradigmasının karmaşıklığı, politik, ekonomik, medyatik ilişkiler, bilimsel paradigmaya tekabül etmiyor tabii ki. Biz de sürekli olarak bu karar verilemeyen ile karşılaşılıyor. Simülasyon modeller üretiyor tabii. Irak’taki savaş için bu böyle, başka şeyler içinde geçerli. Artık nesnel göndereni yok gerçekliğe. Bir çeşit hipergerçeklik oluşturuluyor. Sorunun diğer bölümü çok karmaşık. Simülasyon bir sahtecilik bir yalan anlamında değil. Peki ne, bu sentez etkisine direnebilir? Evet, belki her kültür bu soruyu kendi kendine sorabilir. Bizim batılı kültürümüzde bir hegemonya olmasa bile bir model hakimiyeti var. Belki başka kültürlerde bu olayların vuku bulmasında bir modelin önceliği mevcut değil, bu da o kültürün canlı bir özelliği. Tabii herkes buna direnip direnemeceğini kendisi bilecek. Ama tabii ki simülasyon sanal olarak bugün kültürlerin tümüne uygulanabilir. Çünkü bu kültürlerin hepsi sömürgecilikle veya sömürgecilik olmaksızın bir bilgisayar sistemine bağlandı ve hiç kimse enformasyon ve iletişim konusundaki birtakım teknik sorunlar dışında bundan kaçamıyor. Acaba kültürler içinde bireyler bir egemenlik, bir özerklik sürdürebilirler mi? Böyle olabileceğini umut ediyoruz ama şunu söylemek gerekir ki bunu ölçebilmek çok zor. Bugün bir takım otantik kültürler için, yerli kültürleri için bile göstergeler oldukça çelişkili olmaktadır; çünkü bu simülasyon kümesine onlar da katılıyorlar. Benim gerçekten şahsi bir cevabım yok bu konuda.”*

Baudrillard’ın İstanbul konuşmasından da dinlediğimiz gibi simülasyon kuramı Irak Savaşı’nı değerlendirmede yanlış değildir, ancak sorumuza verdiği yanıtta anladığımız insan paradigması karmaşıklığında kendiliğinden simülasyonların oluşabileceğini kendi de kabul etmekte ve bu durumda ancak gerçekler üzerine kurulabileceği simülasyon kuramının yetersizliğini vurgulamaktadır. Bu durumlarda, örneğin Irak olayında olduğu gibi, simülasyon kuramının bu yetersizliğini Kaotik Farkındalık simülasyon kuramımızın [3,4] azaltabileceğini düşünüyoruz. Şöyle ki;

Ortadoğu, özellikle Mezopotamya bölgesi Batı Uygarlığının evrenselliğine son verebilecek yeni bir uygarlığın kendiliğinden ortaya çıkması için gerekli tarih öncesi birikime ve kaotik farkındalığa sahip bir bölgedir. Bu gerçeklik Baudrillard’cı simülasyonların aksine modern batılı bilgilerce tanımlanmamış ve öngörülmeyen zuhurları [4,6] verecek düzensiz simülasyonları oluşturur. Ortadoğu’da ortaya çıkabilecek bu değişimi sezen modern iktidarın Yeni Dünya Düzeni mühendisleri hegemonyalarının devamı için simülasyon dünyasında gerçeğin yerine geçen simülakrlarla değişimin öncüleri olan zuhurlar arasındaki savaş projesini (medeniyetler savaşı) hazırlamışlardır. Yahudi asıllı Steven Spielberg’in Minority Report filminin öyküsü bu senaryolarının basit bir simülasyon modellemesidir. Bu simülasyonlar bir zamanlar (2000 yıl kadar önce) hahamların iktidarına son verecek değişimi engellemek için beli yaştaki çocukların kesilmesi gerçeğini kaybetirme üzerine kurulmuştur.

#### IV. SONUÇ

Ortadoğu kaotik farkındalığıyla öylesine zengin ve özeldir ki modernite iktidarlarının sistem mühendisleri bu gerçekliğin düzensiz simülasyonlarını kontrol edememekte ve bölgede çıkacak zuhurları öngörememktedirler. Büyük Ortadoğu Projesi küresel iktidar heveslilerinin bu panik korkusu tetiklenmesinden ortaya çıkmıştır. Bu korku Michel Foucault’un anlattığı

aydınlanma sonrası Avrupa kültürü iktidarını güçlendirmedeki hapishanelerin doğuşu, deliliğin tarihi [7] değildir. Bu Batı uygarlığının evrensel olmadığı öngörüsü korkusudur. Bu nedenle o an öngörebilecekleri o an gelmeden Ortadoğu halklarını cezalandırmalıdır ve zuhurları öngöremediklerinden şimdiyi geçmişinden önce yok etmelidirler. Bu yüzden Ortadoğu halklarına çeşitli yöntemlerle kıymaktadırlar.

**Bu kritikten çıkardığımızı özetlersek, kültürler ve uygarlıklar yaşam gibi karmaşıklık sonrası çıkan düzenler (periyodik altın döngülerin evrimi) üzerine kurulmuştur. Ortadoğu'da gerçekliği kaotik farkındalık olan düzensiz simülasyonların zuhurlarının ortaya çıkmasını hiçbir iktidar ve proje engelleyemez. Zuhurlarla oluşabilecek kaos eşiği sonrası değişim ve evrim yeni dünya uygarlığını oluşturacaktır ve o anı ancak o an görebileceğiz. O an sonrası Batı uygarlığının evrenselliği sona erecek, "tarihin sonu" tezleri boşa çıkacaktır. Ayrıca, evrime ulaşan karmaşıklık kendini düzene sokmaya çalışmış olan kendi içindeki dinamikleri af etmez. Kendine ihanet etmiş olan Ortadoğulu halk(lar)ı yeni uygarlıkta yer vermeyecektir. Onları tarihten silecektir, geçmişte silmiştir de.**

(x) [www.davetsizmisafir.org](http://www.davetsizmisafir.org) ve [www.gedizakdeniz.org](http://www.gedizakdeniz.org) da yayınlanan yazının (2004) güncellenmiş halidir.

## KAYNAKLAR

[1] Baudrillard Jean; "*Kötülüğün Şeffaflığı*", Ayrıntı Yayınları (1995) ve "*Simülakrlar ve Simülasyon*", Dokuz Eylül Yayınları (1998).

[2] Said Edward; (*Şarkiyatçılık*) *Batı'nın Şark Anlayışları*, Metis Yayınları (1999 ).

[3] Akdeniz K. Gediz; [www.gedizakdeniz.com](http://www.gedizakdeniz.com), "*The Post-Physicist in Harran*"; paper presented in Utopia 2007: 8th International Conference of the Utopian Studies Society, Plymouth University, UK (2007), "*Post-Fizikçi Manifestosu*", Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi'nin 3. Dizi 15. Sayı 2007/2, 31-39 (2007) ve "*7 Hariç*", Everest Yayınları (2008).

[4] Akdeniz K. Gediz; "*Simülasyon Dünyasında Felsefi Düşüncenin Karmaşık Yapısı ve Nietzsche'nin Yaşam Felsefesi Üzerine Bir Deneme*", Cogito Sayı: 62/Bahar 2010, Yapı Kredi Yayınları (2010) ve "*Siborgun Gelecek Halleri: Simülakr ve Zuhur*" Bedende Kıpırdanmalar, Editörler Gülnur Elçik ve Tuğba B. Özenç, Varlık Yayınları (2010).

[5] <http://www.davetsizmisafir.org/index.php/category/arsiv>

[6] Gönül Tayfun; "*Gediz Akdeniz ile Söyleşi: Düzensizden Kaosa ZUHUR*", Kaos Yayınları (2008).

[7] Foucault Michel; "*Deliliğin Tarihi*", İmge yayınları (1995).